

Opgewekt leven

Preek over Lucas 7: 11 - 17
Paaskerk Baarn, 9 juni 2013
Ds. C. Kruijswijk Jansen

We aten op een bankje op de hei bij Nunspeet onze lunch. Naast ons zat een oude man. Hij sprak over het mooie weer en vertelde dat hij 88 jaar was. Zonder overgang sprak hij over de dood van zijn vrouw vijf jaar geleden. Zijn hele levensverhaal kwam bij de lunch op tafel. Met alles wat hij zei, voelde je hoezeer hij zijn vrouw miste. "Maar", zei hij tenslotte, "je moet wel nuchter blijven. We hebben een heel goed leven gehad samen". Dat laatste trof mij. Je moet wel nuchter blijven", ik dacht, ik hoop dat ik dat kan als ik in die situatie terecht kom.

Hoe anders is de moeder wier zoon vecht voor z'n leven. Ze weet dat hij binnenkort gaat sterven. Ze denkt aan dat verschrikkelijke verlies, aan haar schoondochter en aan de kleine kindertjes die dan achterblijven. Hoe kun je daar nuchter bij blijven?

Van nabij maakte ik mee dat een vader van 42 met zijn zoontje van 9 verongelukte. De vrouw bleef met twee kinderen achter. Het gebeurde tweeëntwintig jaar geleden. Wat hadden we graag gewild dat Jezus op de baar met de twee kisten was toegelopen, om er vol ontferming zijn hand op te leggen en te zeggen "Sta op". Je wéét dat dat niet gebeurt, dat dat nóóit gebeurt. Al tweeëntwintig jaar loopt er een diepe kras door het leven van hen die achterblijven.

In 1726 componeert J.S. Bach een cantate rond het verhaal van de opwekking van de jongen te Naïn. Cantate 27 is het, in 2010 werd hij uitgevoerd in een cantatedienst in de Nicolaaskerk. Kees de Bruijn zong toen de baspartij. Bach ging uit van de toenmalig gebruikelijke uitleg dat de jongen niet opstaat in het nu maar in het hiernamaals. Hij staat op in de hemel. Daarom laat hij een van de zangstemmen zingen: "Leef altijd zó dat je bereid bent om te sterven: het einde maakt alles goed".

Misschien zijn er onder ons die het nog zo beleven: "Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw". Ik vraag me wel af of dit bij Jezus past om te zingen "Stil maar, wacht maar ..." In het evangelie naar Johannes wordt verteld dat Lazarus, de vriend van Jezus sterft. Jezus weent bitter bij het graf van zijn vriend. Hij zal ook niet tot de moeder bij de poort van Naïn gezegd hebben: "Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw". Wat hij wel deed, was het aanraken van de baar. Hij deed iets wat niet kan en niet mag, je verbinden met een dode. Hij was met ontferming bewogen over die jongen, te jong immers om te sterven, en om de moeder, een weduwe die haar man al had verloren, en nu haar enige kind. Wat voor hopeloze toekomst zou zij tegemoet gaan?

Bij de lezing van dit verhaal zongen we "Jouw gezocht bij dag", een bewerking van Psalm 88 door Huub Oosterhuis. De klacht, als van de moeder, klinkt hierin door tot God: "Spoorloos ben ik, dood, uit jouw hand geroofd toen je even niet keek, niet dacht aan mij". Nico Ter Linden heeft in zijn bijbelserie 'Het verhaal gaat ...' iets over Psalm 88 gezegd: "Dit is de donkerste van alle Psalmen: "Duisternis" als laatste woord. Geen herinnering aan Gods daden van goedertierenheid, geen spoor van wenkend perspectief. Het enige sprankje hoop is dat deze klacht een gebed is. Een priesterlijk mens heeft er voor gezorgd dat dit lichtloze lied in de rij van Israëls tempelzangen werd opgenomen. Hij dacht te weten dat God niet doof is voor zo'n gebed".

God is niet doof voor zo'n gebed. Daarom is Jezus met ontferming bewogen! Ontferming is een woord dat bij God hoort. In het evangelie naar Lucas komt het drie keer voor. In de gelijkenis van de vader die op de uitkijk staat naar zijn zoon die verloren raakte in den vreemde. Met ontferming is hij bewogen als hij hem ziet terugkeren. Die vader is het beeld van God. Ook de barmhartige Samaritaan in de gelijknamige gelijkenis raakt met ontferming bewogen om de man die halfdood langs de weg ligt. Ook deze bewogen mens is een beeld van God. En bij de poort van Naïn is Jezus het bewogen beeld van God. God is niet doof. "Jongen", zegt hij, "sta op". En hij staat op, en hij geeft hem terug aan zijn moeder. Net zoals beschreven staat van Elia, die de weduwe van Sarfath haar enige en dode zoon terug geeft, levend en wel. Het zijn fantastische verhalen, vol fantasie ook, maar het zijn wel de mooiste en meest bemoedigende verhalen in de bijbel.

Je weet dat het niet gebeurt, dat het nooit gebeurt. Niemand geeft je je kind terug. Toch kunnen we niet zonder deze verhalen. Waarom houdt de bijbel toch vast aan deze wonderen? Waarom vertellen ze steeds opnieuw dat het leven sterker is dan de dood? Ik denk omdat het leven soms zo uitzichtloos

is, zo zwáár. Wij kunnen niet zonder deze verhalen. “Als het visoen verdwijnt, verwildert het volk”, staat in Deuteronomium. We worden met deze visioenen gevoed, we worden ermee opgevoed, het maakt ons sterk en geeft ons kracht. We hebben het visioen nodig, dat iemand je ziet en tegen je zegt: “ik bekommer me om jou”. In de grondvorm van ‘bekommenen’ (episkopè) zit het woord ‘bisschop’. U weet wat een bisschop is. Wat zou het prachtig zijn als de bisschop zich als afspiegeling van God om u zou bekommeren! Als Johannes de Doper wordt geboren zingt vader Zacharias: “God bekommert zich om zijn volk”. Als Mozes bij het brandende braambos wordt geroepen om zijn volk uit te leiden uit de slavernij van Egypte, klinkt de stem van God: “Ik heb hun gejammer gehóórd, ik heb hun smarten gezién”. Het is in de bijbelse lijn dat Nico ter Linden van Psalm 88 zegt dat God niet doof is voor zo’n gebed. Het is zo gek niet dat Oosterhuis zijn psalmvertaling van Psalm 88 uitbreidt en niet blijft bij de duisternis. Als de psalmdichter vele malen geroepen heeft tot God “Keer je hart tot mij” (laat mij niet aan mijn lot over), ziet Oosterhuis tóch een kiertje licht en verandert de roep dat iets in God verandert tot een verandering in de roepende mens: “Kieren morgenlicht: Keer mijn hart in mij” Dat wil zeggen: Doe mij die kieren van licht zien; laat mij leven met hoop! Het is de grondtoon van heel de bijbel die Oosterhuis de vrijheid geeft dit kiertje licht een plek te geven. Immers, God is niet doof voor zo’n gebed!

Is het een terechte vraag: Mag je hopen op herstel, mag je bidden om genezing als alles duister is, alles hopeloos? Is dat vragen om het onmogelijke, of is het zoeken naar kracht om het onmogelijke te dragen? Ik denk het laatste, om het onmogelijke te dragen! Dáárom zingen we straks dat de steppe zal bloeien. Dat is dat gortdroge land de rotsen open zullen gaan, dat het water zal stromen, dat de ballingen zullen terugkeren uit hun ballingschap en dat de doden gaan leven. Dode, sta op!

Maar, je staat bij een dode, je partner, je kind. Je mist de nuchterheid van de 88-jarige. Wat is de bloeiende steppe dan ver weg. Ik weet niet of Jezus de jongen bij de poort van Naïn heeft opgewekt uit de dood. Ik kan dat eigenlijk niet geloven. En tóch is het zo’n mooi, zo’n bemoedigend verhaal. Dat komt omdat wij die leven in de schaduw van de dood, iets anders te horen en te zien krijgen: Je leeft niet in de schaduw van de dood, maar in de schaduw van God. Je wordt gedragen in Gods ontferming.

Ik zit bij twee diep vertwijfelde mensen. Hun schoondood is zo ernstig ziek dat hij zal gaan sterven. Ze weten zich geen raad meer. “We kunnen ook niet meer bidden. Dat iemand anders maar doen”, zeggen ze. Ik vat het op als een uitnodiging en vraag of ik met hen zal bidden. Dat vinden ze goed. Al tastend zoek ik woorden en kom al zoekend bij het lied van Oosterhuis van de adelaar die zijn jong draagt en het leert vliegen op eigen kracht. Ik bid om draagkracht in dit onmogelijke. De twee mensen herkennen het. “Dit beeld geeft ons wel kracht”, zeggen ze.

Wat is dat: ‘Leren vliegen op eigen kracht’? Ik wil er twee dingen over zeggen. Het eerste heb ik geleerd van de vrienden van Job, de man die alles kwijt is en in al z’n ellende op de mestvaalt zit. De vrienden, wat je er verder ook over zeggen wilt, komen naar hem toe. Zeven dagen en zeven nachten zitten ze bij hem, ze zeggen niets, ze houden het met hem uit in zijn ellende. Dat geeft Job de moed om zijn klacht te gaan uiten. Dat is het eerste, durf het vol te houden, durf het uit te houden in de ellende. Geloof dat de baar wordt aangeraakt, dat je gedragen wordt in ontferming.

Het tweede heb ik geleerd van Victor Frankl, de man die Auschwitz overleefde. Naderhand werd hij psychiater en behandelde zijn patiënten met de methode die hij zichzelf had aangeleerd in de kampen. In al die beestachtigheid had hij zich steeds de vraag gesteld: “Wat kan ik hiervan leren”, of eigenlijk: “Wat wil ik hiervan leren”. Hij was een slachtoffer, maar hij ontsteeg dat slachtoffer zijn en trachtte vat te krijgen en te houden over zijn situatie. Dát gaf hij mee aan zijn patiënten. Hij leerde hen strijdbaar te zijn.

Dat strijdbare kwam ik ook tegen bij William Booth, de oprichter van het Leger des Heils: “Zolang er nog vrouwen huilen, zal ik strijden; Zolang er nog kinderen honger lijden, zal ik strijden; Zolang er nog op straat één meisje is dat zichzelf verkoopt, zal ik strijden; Zolang er mannen naar de gevangenis gaan, erin, eruit, erin, eruit, zal ik strijden; Zolang er nog een duistere ziel is, zonder het licht van God, zal ik strijden. Ik zal strijden, tot het laatste moment!” Zo strijdbaar raakt Jezus de baar aan, met ontferming bewogen zegt hij: “Sta op”. Dáár zit onze inspiratie om opgewekt te leven.

Amen.